

Jaarverslag 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Leeswijzer	4
1. Visie en missie.....	5
2. Organisatie en bedrijfsvoering	12
3. Financiën.....	17
4. Verantwoording.....	20

Voorwoord

Met enige trots presenteer ik hierbij het jaarverslag 2023 van de Friese Milieu Federatie. In een sterk polariserende samenleving, waarin het nieuws gedomineerd wordt door oorlogen en immigratie, raakten onderwerpen als de achteruitgang van de kwaliteit van de Friese leefomgeving en de noodzaak om iets te doen tegen de klimaatverandering op de achtergrond. Niettemin werkten de medewerkers en de vrijwilligers van de FMF onverdroten voort aan het realiseren van een schone en duurzame samenleving. En niet zonder resultaat, zoals uit dit jaar verslag blijkt. Tientallen initiatieven van burgers, boeren en buitenlui in Fryslân resulteren in een mooiere en betere leefomgeving. Ondanks de in het nieuws vaak genoemde grote tegenstelling tussen natuur en landbouw, zijn de landbouwprojecten van de FMF nog steeds erg succesvol en veel boeren zijn gemotiveerd om met de natuur aan de gang te gaan. Er is nu zelfs een wachtlijst voor boeren die mee willen doen met het Aanvalsplan Grutto. Geweldig succesvol was ook het project Beammen foar Elkien. In samenwerking met Landschapsbeheer Friesland wisten we bijna 100.000 bomen te planten.

De politieke aardverschuiving na de provinciale verkiezingen in Fryslân is op dit moment nog onvoldoende uitgekristalliseerd om te beoordelen welke invloed dit heeft op het natuur- en milieubeleid in onze provincie. Dat hangt vooral af hoe het verder gaat met het provinciale programma landelijk gebied en de daarin verwoorde ambities. Het vorige college kwam met een (investerings)voorstel van 5,3 miljard, waarvan een groot deel bedoeld was om te investeren in een duurzame, toekomstgerichte landbouw. Dat zou een geweldige impuls zijn en tegemoet kunnen komen aan onze wensen op het gebied van natuur, klimaat en landschap.

In deze politiek en bestuurlijk roerige tijden blijft het belang van een sterke natuur en milieubeweging onverminderd hoog. Samen met onze 40 aangesloten organisaties blijft de FMF strijden voor een mooiere en duurzamere provincie!

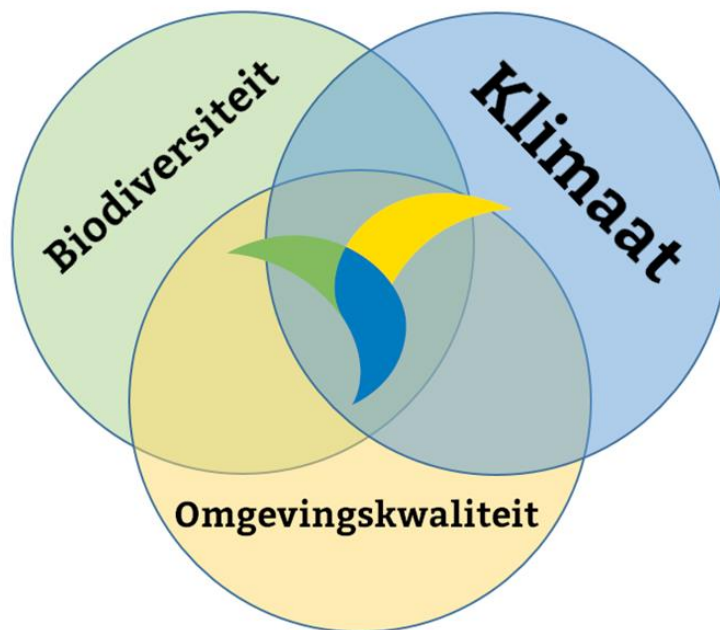
Hans Revier

Voorzitter Friese Milieu Federatie

Leeswijzer

Dit jaarverslag bevat het inhoudelijke verslag van de activiteiten die we in 2023 hebben uitgevoerd. Tevens bevat het informatie over onze organisatie en een samenvatting van het financiële verslag van 2023. In onze jaarrekening leest u meer over de financiële verantwoording van de FMF over het jaar 2023.

We werken aan drie opgaven: het herstel van de biodiversiteit, het tegengaan van klimaatverandering en het behoud en ontwikkeling van de (omgevings-)kwaliteiten van Fryslân. Deze opgaven komen terug in onze zes thema's: Klimaat en Energie, Biodiversiteit en Natuur, Omgevingskwaliteit, Landbouw en Voedsel, Duurzaam Leven/Circulaire economie en Netwerk en Participatie. Meer informatie over onze toekomstvisie is te vinden in onze uitgave: "Samen werken aan een duurzaam Fryslân". Ons jaarverslag en onze jaarrekening kunnen via onze website worden gedownload.

Figuur: De FMF werkt aan 3 opgaven. Deze worden in samenhang benaderd.

1. Visie en missie

Onze missie

Wij werken al meer dan 50 jaar aan een mooie en duurzame provincie: een rijke biodiversiteit, een mooi landschap en een gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier. We zetten ons met hart en ziel in voor een duurzame ontwikkeling van de provincie Fryslân. Dit is onze missie en daar willen we de komende jaren hard aan blijven werken.

Als intermediaire organisatie slaan we bruggen tussen onze aangesloten organisaties, de Friese overheden, bedrijven en de Friese burger. In totaal vertegenwoordigen we 41 aangesloten organisaties en via deze organisaties meer dan 95.000 Friezen. Wij zijn een agenda-zettende, proactieve netwerkorganisatie met de voeten in de Friese samenleving en met een landelijk dekkend netwerk van Natuur en Milieufederaties. Daarmee kunnen we schakelen tussen lokale en landelijke thema's en creëren we impact.

Visie

Voor een duurzaam bestaan van mens en natuur zijn er op de middellange termijn drie grote opgaven in Fryslân waar we als FMF aan werken:

1. De neergang van de biodiversiteit stoppen en komen tot herstel.
2. Het tegengaan van klimaatverandering en de gevolgen hiervan beperken.
3. Het behoud en ontwikkeling van de (omgevings)kwaliteiten van Fryslân.

Om deze opgaven te voltooien zijn fundamentele keuzes nodig, die leiden tot een wezenlijke transitie in de samenleving. De FMF wil aanjager zijn van deze transitie en ziet het als haar taak om hiervoor draagvlak en een gevoel van urgentie te creëren met en voor al onze samenwerkingspartners. Wij vertalen onze ambitie in concreet handelingsperspectief waarbij we zoveel mogelijk impact realiseren. We steken in op die activiteiten waarmee we het verschil kunnen maken. Dit doen we zoveel mogelijk vanuit de netwerkgedachte: samen met burgers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheden. Waarbij we samenwerken om de opgave te realiseren en impact creëren.

Transitie thema's

Om impact te genereren en de transitie vorm te geven werken we aan 6 thema's die allen een bijdrage leveren aan de genoemde opgaven. De accenten verschillen per thema. Het gaat om:

1. Klimaat en Energie
2. Biodiversiteit en Natuur
3. Omgevingskwaliteit
4. Landbouw en Voedsel
5. Duurzaam Leven/ Circulaire Economie
6. Netwerk en Participatie

Hieronder staat per thema voor het jaar 2023 een korte samenvatting van de resultaten. Daarbij gebruiken we de Theory of Change om de impact te meten. Over het algemeen kan gesteld worden dat de afgesproken resultaten gehaald zijn en dat we voor een groot aantal onderdelen impact hebben gerealiseerd. Bij enkele thema's zijn er wat aandachtspunten die in 2024 worden opgepakt.

Thema Klimaat en energie

Het (transitie)thema is gericht op het aanjagen en ontwikkelen van initiatieven die zich bezighouden met energieopwekking en energiebesparing. We kijken daarbij niet alleen naar de opbrengst in termen van Petajoules maar sturen op het terugdringen van de CO2-uitstoot. Een belangrijk aandachtspunt is dat er een goede balans is tussen energieopwekking en de landschappelijke inpassing en de impact op de Friese biodiversiteit.

Overall zijn er in 2023 goede resultaten gehaald en zijn de afgesproken doelen gehaald. Er is in Fryslân veel aandacht voor het thema natuurinclusieve energietransitie. We maken ons als FMF nog wel zorgen over het tempo van de energietransitie. Er zijn nog stevige barrières op het gebied van beleid en met betrekking tot het energienetwerk waardoor projecten niet van de grond komen. Ook is het ambitieniveau wat betreft de Regionale Energiestrategie wat FMF betreft nog te laag. Daar trekken we hard aan en komen met voorstellen.

Activiteit 2023:	Output 2023:	Effect:	Impact:
CO2 monitor ontwikkelen	CO2 Monitor Fryslân	Burgers, Bedrijven, Overheden hebben een toegenomen bewustzijn (Sense of Urgency) en handelingsperspectief	Er is een substantieel lagere CO2-uitstoot
2 projectplannen natuurinclusieve energietransitie (opwek + warmte)	pilotprojecten Skûlenboarch, Schier, Energielandschap Waadhoeke, Burgum.		Aandeel duurzame energieopwekking en energiebesparing is fors gegroeid
4 kennissessies	drie isolatieprojecten dorpen, Balk, Kimswerd en Skûlenboarch	Voortgang emissiereductie wordt gemonitord en gemeenten en provincie passen hun aanpak indien nodig aan	Er is draagvlak voor de energietransitie, projecten worden gemakkelijker en sneller gerealiseerd
Voorstel nieuwe organisatiestructuur RES 2.0.	Training Energieboswachters (18 opgeleid), kennissessies Natuurvriendelijk isoleren	Draagvlak van aangesloten organisaties voor RES	
Voorstel ondersteuningsstructuur lokale energie-initiatieven	Conceptvoorstel ondersteuningsstructuur gereed	Energiegemeenschappen zijn eigenaar van hernieuwbare opwek, hebben een actieve marktrol en benutten	Duurzame energie is zorgvuldig ingepast in het landschap met aandacht voor
2 FMF publieksactiviteiten	Voorstel Energiehus		

Thema Biodiversiteit en natuur

De inzet van de FMF is erop gericht om de biodiversiteits initiatieven te helpen: wij verbinden partijen en komen zelf met voorstellen. Dit doen we onder meer in het kader van het biodiversiteitsherstelprogramma, platform biodiversiteit, Natuer mei de mienskip/Tsjoch op! en Plan Boom. Ook agenderen wij het onderwerp bij gemeenten en bedrijven.

Het thema is in grote lijnen uitgevoerd conform doelen, planning en de begroting. Het is mooi dat in de laatste 2 jaar van Plan Boom met Beammen foar Elkenien flinke stappen zijn gezet in de aanplant van bomen met zelfs nog een uitbreiding van het aantal geplante bomen. Dit draagt substantieel bij aan realisatie van de provinciale Bossenstrategie. De samenwerking met Landschapsbeheer Friesland en Trees for All heeft potentie voor de toekomst. De samenwerking en afstemming met het Herstelprogramma Biodiversiteit en de ondersteuning van lokale initiatieven verdient aandacht. Dit wordt in 2024 opgepakt.

Activiteit 2023:	Output 2023:	Effect:	Impact:
Uitvoeren van Plan Boom en stimuleren burgers om zelf bomen te planten	92.000 bomen geplant. Twee jubileumbossen gerealiseerd	Bewustwording burger m.b.t. biodiversiteit is vergroot	Provincie breed herstel biodiversiteit
Trekken van pilotprojecten NmdM	Nieuwe wijze van natuuraankoop en inrichting is vastgesteld.	Handelingsperspectief voor burger m.b.t. natuur	Herstel biodiversiteit op gronden van de overheden
Uitvoeren van voorbeeldprojecten bedrijven en biodiversiteit	Onderzoek verminderen van bestrijdingsmiddelen uitgevoerd	Bedrijven gaan aan de slag met natuur	Versnelling NNN
Burgers stimuleren om met natuur aan de slag te gaan	Biodiversiteitsloket functioneert	Er zijn meer bomen aangeplant	Hogere biodiversiteit, landschapsherstel en voor klimaatsherstel door aanplant bomen
Bied een platform aan rond biodiversiteit met andere stakeholders	Campagne 'Betonbelasting' uitgevoerd	Gronden van overheden herbergen een hogere biodiversiteit	Burgers zijn meer en actiever betrokken bij het herstel van de biodiversiteit
Uitvoeren van een communicatiecampagne biodiversiteit	Twee GroenLunches georganiseerd		

Thema Omgevingskwaliteit

De omgevingskwaliteit van Fryslân staat onder druk: woningbouw, energie en landbouw. Daardoor is het onbehagen van de Friezen over de achteruitgang van de kwaliteit van het landschap toegenomen. Het onderwerp "Landschapspijn" is nog steeds actueel. We constateren dat de druk op de ruimte steeds groter wordt. Steeds meer initiatieven willen een plek in vooral het buitengebied. Gedacht kan worden aan de energietransitie, natuur,

woningbouw, maar ook de extensivering van de landbouw zal ruimte vragen. De vraag is hoe we dit allemaal kunnen combineren?

We kunnen met tevredenheid terugkijken op de resultaten en impact van dit thema. Bijzonder was de tot stand koming van het Fries Programma Landelijk Gebied, het Landschapsbiodiversiteitsymposium, de presentatie van de noordelijke visie “Kracht van het Noorden”. Ook was er veel aandacht voor de ondersteuning van lokale groepen op het gebied van ruimtelijke ordening o.a. de Hounspolder bij Leeuwarden. Ook was er veel aandacht voor het opzetten van het Fries programma Landelijk gebied, waarbij de FMF de input vanuit Natuur en milieu heeft gecoördineerd.

Activiteit 2023:	Output 2023:	Effect:	Impact:
Input Fries Programma Landelijk Gebied en Coördinatie achterban	Breed gedragen FPLG	Het landschap is aantrekkelijker en gevarieerder geworden	Mooier en schoner Fries landschap
uitrol implementatie Omgevingswet	Ondersteuningsstructuur RO netwerk	Omgevingskwaliteit is onderdeel van gebiedsprocessen, beleidsplannen overheid	Draagvlak bij burgers voor Landschap neemt toe
Vraagbaak m.b.t. de werking van de OW	50 RO vragen		
Ontwikkeling concept uitloopgebied dorpen en steden	Concept ontwikkelt uitloopgebied Driehoek Joure	Er is grote waardering bij inwoners van Fryslân voor kwaliteit Fries Landschap	
Zwerfafvalacties uitvoeren	4000 deelnemers aan SKJIN Wetter		
Advisering provincie/GS over vraagstukken landelijk gebied	Landschapssymposium ism Natuurmuseum		
Organisatie NvdN	Kracht van het Noorden		
	4000 deelnemers Nacht van de Nacht		

Thema Landbouw en voedsel

In het provinciale Actieplan Landbouwagonde Toekomstbeeld Friese landbouw 2021 - 2030 staat aangegeven dat de provincie de ambitie heeft dat de Friese landbouw zich ontwikkelt van een vier- naar een vijfsterrenlandbouw. Deze vijfde ster staat voor natuurinclusieve kringlooplandbouw. Om dat te kunnen bereiken is het van belang dat boeren die gaan overstappen gegarandeerd een duurzaam verdien model krijgen, ook op de lange termijn.

Ondanks de soms landelijk negatieve publiciteit en sfeer als het gaat om natuur en landbouw loopt dit thema meer dan goed. Het thema heeft goede resultaten voorgebracht. Grote groepen betrokken boeren/organisaties zijn geënthousiasmeerd voor duurzame landbouw. Er lopen vele (FMF) projecten die inspirerend werken voor boeren en daarmee een voorbeeldfunctie vervullen voor de sector waaronder de SABE projecten Agroforestry voor biodiversiteit en een natuurpositieve melkveehouderij, Boeren tussen boomwallen, Blijvend Grasland, Boeren in Balans met het Veen. Ook is er een ondersteuningsstructuur voor de Kansgebieden Aanvalsplan Grutto opgezet.

Activiteit 2023:	Output 2023:	Effect:	Impact:
<ul style="list-style-type: none"> uitwerking stikstofaanpak, veenweideprogramma en landbouwagondersteuning Ondersteuning veenweidegebiedsprocessen Ontwikkelen nieuwe verdienmodellen landbouw Opzetten en kennisdelen pilotprojecten agroforestry Ondersteuning en uitvoeren Aanvalsplan Grutto Communicatie en uitdragen kansen natuur en landbouw Uitvoeren SABEprojecten natuur en landbouw 	<ul style="list-style-type: none"> Met 20 boeren om ecosysteemdiensten verdienmodellen toe te passen CO₂verdienmodellen op bodem, veen en bomen uitgedragen Marktonderzoek ecoysteemdiensten verdienmodellen voor de landbouw. Ondersteuningsstructuur verdienmodellen voor Grutto Aanvalsplan 7 adviezen voor kansgebieden Aanvalsplan Grutto 2 GroenLunch 'BodemWinst' en natuurinclusieve samenwerkingsinitiatieven tussen boeren en burgers 	<ul style="list-style-type: none"> Kennis bij boeren over impact biodiversiteit is vergroot De helft van de Friese veeboeren is natuurinclusief Afstand boer – burger is verkleind Integrale aanpak van problematieken in de landbouw (Biodiversiteit, klimaat, N₂, Fosfaat, waterkwaliteit etc.) Samenwerking natuurorganisaties en landbouw is verbeterd 	<ul style="list-style-type: none"> Toename van de biodiversiteit Er worden minder broeikasgassen uitgestoten en meer CO₂ vastgelegd De lokale en regionale milieudruk van de landbouw is verlaagd m.b.t. Bestrijdingsmiddelen, watergebruik, N₂ depositie en afname van vervoerskilometers Meer waardering van burgers voor de koploperboeren en de meerwaarde van hun producten

Thema Circulaire economie, duurzaam leven

Het thema Duurzaam Leven en Circulaire Econome zet in op het benutten van de kansen om de transitie naar een duurzamere samenleving te versnellen. De insteek daarbij is om inwoners van Fryslân in beweging te brengen, uitgaande van een hoopvolle boodschap en met handelingsperspectief.

Afgelopen jaar hebben we met dit thema nieuwe (jongere) doelgroepen aangesproken door onder meer samenwerkingen met VCF, generatie Fryslân en door middel van een podcast. Dit thema nog wel wat aandacht op een aantal onderdelen, omdat een aantal projecten niet uitgevoerd of doorgeschoven. Terugkijkend ontbrak het aan een samenhang in de individuele projecten, die tevens veelal korte termijn waren gericht. Deze lessen zijn meegenomen in de plannen voor het programma van 2024, waarin we inzetten op meerjarige projecten die gedragsverandering bevorderen en bestendigen. Dit doen we in samenwerking met partijen als Vereniging Circulair Fryslân voor meer impact. We zien veel kansen de komende jaren als het gaat om de EUR afspraken over “Right to Repair”: Europese consumenten krijgen het recht om hun apparaten te repareren of te laten repareren. Nederland zal aan de slag moeten om een plan te presenteren om het aantal reparaties te verhogen. FMGF op te drijven.

Activiteit 2023:	Output 2023:	Effect:	Impact:
Opzet pilot en 2 andere trajecten met 2 grote organisaties	1 groenlunch Postgroei	Bewustwording en handelingsperspectief	Duurzamere Friese levensstijl
Gereviseerde Friese Voetafdruk meting	2 peilingen van het Burgeronderzoekspanel	Friese burger vergroot	Grondstoffen worden efficiënter benut
Opzetten innovatief project i.s.m. ander thema's en derden.	Duurzaam Leven	Inwoners delen spullen en diensten	Duurzamere Friese economie
bedrijvenbijeenkomst organiseren	1 inspiratiegids Duurzaam leven	Burgers kiezen bewust voor duurzamere levensstijl	Groen Herstel - minder druk op natuur en milieu
	Tentoonstelling Fryslan gaat op Zwart	Lagere ecologische footprint Friese burger	Toegenomen eigenaarschap Friese huishoudens en dorpen op verduurzaming
	7 afleveringen Friese Voetafdruk podcast		
	3 presentaties GGZ Greenteam, Generatie Fryslân levensduurverlenging spullen en kleding.		

Thema Netwerk en participatie

Onze rol is erop gericht de initiatieven en (lokale) groepen te faciliteren, spreekbuis te zijn namens hen en agenda zettend bezig zijn. Onze ambitie is het aantal aangesloten organisaties en samenwerkingsverbanden te laten groeien. Wij zetten in op de binding met de Friese burger via onze communities en via nieuwe samenwerkingsvormen.

Het thema heeft in 2023 goede resultaten voortgebracht. Er was veel externe zichtbaarheid. Er is ondermeer aandacht gevraagd voor de provinciale verkiezingen met het thema “Stem

natuurlijk”. Veel aandacht voor bijpraten en kennismaken met de nieuwe Statenleden. De ledenbinding en vertegenwoordiging van de natuur en milieubeweging loopt goed: we coördineren veel acties en komen tot gezamenlijke standpunten. We constateren dat we meer inzet gewenst op ledengroei van de FMF en de social mediakanalen. Ook willen we meer inzetten op het binden en ondersteunen van aangesloten organisaties en partijen en burgers waar we mee samenwerken. Dit hebben we gedaan door samenwerking met de Young professionals en met een podcast over Duurzaam, circulair leven.

Activiteit 2023:	Output 2023:	Effect:	Impact:
Spreken namens aangesloten organisaties	8 Grien Oerlissen	1 geluid vanuit natuur en milieu	Slagkracht waardoor de duurzame transitie wordt versneld
Ondersteuning aangesloten organisaties en gebiedscommissies	8 bijeenkomsten secoroverleg Natuur	De aangesloten organisaties opereren effectiever	Draagvlak bij burgers en maatschappelijke organisaties voor transitie is groot
Coördinatie input Provinciale Omgevingsvisies/veenweide/ PCLGF	7 Groen Lunchlezingen	Betrokkenheid burgers/aangesloten organisaties is vergroot	Er is geen versnippering van de diverse initiatieven en organisaties
Organisatie Grien Oerlis, Groen Lunch, ledenbijeenkomsten	Vraagbaakfunctie: 180 vragen verwerkt. 4.100 nieuwsbrief abonnees	Kennis bij aangesloten organisaties is vergroot	
Input provinciale verkiezingen/ondersteuning PS	2 ministeriele werkbezoeken 10 bezoeken Statenfracties Werkbezoek PS		

2. Organisatie en bedrijfsvoering

Statutaire naam, rechtsvorm en vestigingsplaats

De Stichting Friese Milieu Federatie (FMF), gevestigd in Leeuwarden, is opgericht in 1972 onder de toenmalige naam "Friese Milieuraad". Deze naam is bij de statutenwijziging in 1992 gewijzigd in Stichting Friese Milieu Federatie. Op 8 februari 2006 heeft een eerste actualisatie van de statuten plaatsgevonden. Op 27 november 2015 heeft de meest recente actualisatie plaatsgevonden. De statuten zijn opgemaakt door notaris mr. D. Postma te Leeuwarden. De stichting is ingeschreven in het Handelsregister te Leeuwarden onder nummer S41000343.

Bestuur en directie

Het bestuur bestaat statutair uit ten minste vijf personen en wordt benoemd door de raad van toezicht. Het huidige bestuur bestaat uit zeven personen. De zittingsduur van een bestuurslid is vier jaar; bij periodiek aftreden is het bestuurslid tweemaal herbenoembaar. Het bestuur heeft bij directiestatuut last en volmacht verleend aan de directeur om namens het bestuur de dagelijkse leiding over de Stichting te voeren.

In 2023 kwam het bestuur vijfmaal bijeen, te weten op 20 maart, 15 mei, 10 juli, 2 oktober en 13 november. In maart 2023 werd als nieuw bestuurslid verwelkomd dhr. J.M. Revier in de functie van voorzitter. In de maand mei werd dhr. E.O. Folmer herbenoemd. In november wisselden de functies van dhr. J.D. Slager en J.J. van der Feen. Dhr. Van der Feen nam de functie van secretaris op zich.

Rooster van (her)benoeming

	benoemd	herbenoemd	
Dhr. J.M. Revier, voorzitter	mrt 2022		herbenoeming mrt 2026
Dhr. M.J. Hoekstra, penningmeester	nov 2019	juni 2020	herbenoeming juni 2024
Dhr. J.J. van der Feen, secretaris	juni 2021	Nov 2022	herbenoeming juni 2025
Dhr. E.O. Folmer, bestuurslid	juni 2014	juni 2018/mei 2022	Einde zittingsperiode mei 2026
Dhr. E. Nutma, bestuurslid	okt 2015	nov 2019	herbenoeming nov 2023
Dhr. O. Postma, bestuurslid	juni 2021		herbenoeming juni 2025
Dhr. J.D. Slager, bestuurslid	nov 2013	nov 2017/nov 2021	Einde zittingsperiode jan 2024

Hoofd- en nevenfuncties van leden van het bestuur

Als hoofd- en nevenfuncties zijn door de volgende leden de volgende meldingen gedaan.

J.J. van der Feen

- Productmanager HanzePro – Hanzehogeschool Groningen

E.O. Folmer

- Bestuurslid van de Waddenvereniging, dossier kennis & wetenschap
- Eigenaar Ecospace, ecologisch onderzoek- en adviesbureau
- Medeoprichter en eigenaar Aeria
- Vrijwilliger bij KNRM Lemmer

M.J. Hoekstra

- Opleidingsmanager a.i. bachelor Communication & Multimedia Design Hanzehogeschool Groningen

E. Nutma

- Directeur st. Welzijn het Bolwerk in Noardeast-Fryslân en Dantumadiel

J.D. Slager

- Senior-Planoloog bij Gemeente Steenwijkerland
- Voorzitter Stichting Jeugd Natuur Club

Raad van Toezicht

De raad van toezicht heeft als algemene taak het toezicht houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de stichting alsmede het uitoefenen van die taken en bevoegdheden die in de statuten aan de raad van toezicht zijn opgedragen of toegekend. De leden worden benoemd voor een periode van drie jaar en zijn eenmaal onmiddellijk herbenoembaar voor een volgende termijn. De huidige raad van toezicht bestaat uit 8 leden.

De raad van toezicht heeft per 1 februari 2011 dhr. J.R. van der Werf benoemd als directeur.

In 2023 kwam de raad van toezicht tweemaal bijeen, te weten op 30 mei en 27 november. Mw. J. van der Meer trad af in de maand november. De functie is overgenomen door dhr. P.A.T. Jelsma van It Fryske Gea.

Rooster van (her)benoemen en aftreden

	benoemd	herbenoemd	herbenoeming	aftredend
Dhr. Th.C. van Gelder	mei 2022		mei 2025	
Mw. I. Groenendaal	juni 2019	mei 2022		mei 2025
Dhr. A.J. IJzerman	juni 2019	mei 2022		mei 2025
Dhr. W. de Jong	juni 2019	mei 2022		mei 2025
Dhr. P.A.T. Jelsma	nov 2023		nov 2026	
Dhr. P.D.J. Steenhuisen	juni 2019	mei 2022		mei 2025
Dhr. O.P. Veldman	mei 2022		mei 2025	
Dhr. B. van der Werf	nov 2022		mei 2025	

Hoofd- en nevenfuncties van leden van de raad van toezicht 31 december 2023

Als hoofd- en nevenfuncties zijn door de volgende leden de volgende meldingen gedaan.

A.J. IJzerman

- Bestuurslid vereniging Water Natuurlijk afd. Fryslân
- Bestuurslid Stichting Belvédère Oranjewoud (eigenaar historische uitzichttoren)
- Secretaris Stichting Beekdallandschap Koningsdiep | De Nije Boarn
- Secretaris Vereniging de Opsterlandse Groene Parels (eigenaren parken en bossen)
- Voorzitter Stichting Tointsje Leech (zelfvoorzienend leven rond vuurtoren Workum)
- Lid adviescommissie erfgoed/cultuurhistorie Vereniging It Fryske Gea
- Examinator/ gecommiteerde Gild Fryske Mouders
- Bestuurslid/ vice voorzitter Stichting tot Behoud van de Veluwe Sprengen en Beken
- Bestuurslid Kon. Ned. Bosbouwkundige vereniging

W. de Jong

- Bestuurder lid DB, DB en penningmeester BFVW
- Adviseur verduurzaming project MFC Piers Stee
- Directievoerder vakschool MBO Nimeto Utrecht
- Projectmanager/directievoerder recreatie projecten
- Adviseur diverse bouwprojecten

O.P. Veldman

- Voorzitter Sportvisserij Friesland

Bureaumedewerkers

Medewerkers in dienst getreden

- Mw. T. Schram, thematrekker Circulaire Economie
- Mw. S. ter Voort, projectmedewerker
- Mw. D. Aukes, thematrekker Klimaat en Energie
- Dhr. M. Felix, controller
- Dhr. I. van der Ploeg, projectleider
- Dhr. H. Pries, projectmedewerker

Medewerkers uit dienst getreden

- Mw. W. Koehoorn-Elzinga, hoofd bedrijfsvoering
- Mw. T. de Groote, projectmedewerker
- Dhr. J.D. van der Schaaf, projectmedewerker
- Mw. S. Bekkema, thematrekker Klimaat en Energie
- Mw. M. Plantinga, thematrekker Circulaire Economie
- Mw. P.J.S. Kruiper, thematrekker Biodiversiteit en Natuur
- Mw. J. Postma, thematrekker Landbouw

Per 31 december 2023 waren de volgende medewerkers in dienst

- Mw. M. Antoine, secretaresse
- Dhr. drs. J.R. van der Werf, directeur
- Dhr. M. Felix, controller
- Dhr. I. van der Ploeg, projectleider
- Dhr. H. Pries, projectmedewerker
- Mw. T. Schram, thematrekker Circulaire Economie
- Mw. S. ter Voort, projectmedewerker
- Mw. D. Aukes, thematrekker Klimaat en Energie
- Mw. A. Postma, projectmedewerker

Per saldo is het aantal fte iets gedaald ten opzicht van jaar 2022. Van 9,07 naar 8,27. De verdeling man/vrouw was voor alle medewerkers in 2023 29% man en 71% vrouw. Het verzuim in 2023 is 1,12% en daarmee gedaald ten opzichte van 2021 (7,34%). Daarmee is het ziekteverzuim weer op het niveau van voor de Corona pandemie. Wat betreft de scholing van medewerkers zijn hun wensen en de wensen van de organisatie vastgelegd in hun persoonlijke ontwikkelingsplannen. De personeelsvertegenwoordiging binnen de organisatie is vormgegeven door tweemaal per jaar personeelsvergaderingen plaats te laten vinden samen met het bestuur.

Integriteit

De FMF kent een integriteitsbeleid dat gezamenlijk met alle landelijke milieufederaties is opgesteld en toegespitst is op de FMF. Het beleid is vastgesteld door het bestuur. Het geeft inzicht in de wijze waarop de verantwoording voor het integriteitsbeleid is belegd.

Standaard ontvangen medewerkers die in dienst treden bij de FMF een te ondertekenen gedragscode integriteit met een expliciete beschrijving van de normen en waarden van de FMF. De FMF heeft een meldpunt waar schendingen veilig en vertrouwelijk door iedereen kunnen worden gemeld. Er zijn in 2023 geen meldingen binnen gekomen over ongewenste omgangsvormen en integriteit. In een teamoverleg is het onderwerp integriteit aan de orde geweest en is een sessie integriteit onder begeleiding van een extern deskundige georganiseerd.

Met ingang van maart 2023 wordt gewerkt met een externe vertrouwenspersoon, t.w. Herman Tuning. Eén van de taken van de vertrouwenspersoon is de eerste opvang, ondersteuning, begeleiding en nazorg van medewerkers, die te maken hebben met ongewenste omgangsvormen of met integriteitsschendingen. Daarnaast is de vertrouwenspersoon betrokken bij het geven van voorlichting aan medewerkers en leidinggevend en kunnen zij gevraagd en ongevraagd advies geven aan het management als het gaat om het creëren van een veilige werkomgeving. In de bijlage is het jaarverslag 2023 van de externe vertrouwenspersoon opgenomen.

Bezoldiging en vergoedingsbeleid

De Friese Milieu Federatie volgt voor de bureaumedewerkers de arbeidsvoorwaarden die zijn opgesteld in de cao Sociaal Werk. De bestuurders van Stichting Friese Milieu Federatie ontvangen een onkostenvergoeding voor de kosten die zij maken voor hun werkzaamheden. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en het vaststellen van de beloning volgt de FMF de Regeling beloning directeurs van goede doelen organisaties. De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de bezoldiging van de directie is in 2023 uitgevoerd door het bestuur en is in de jaarrekening gespecificeerd.

Vrijwilligersbeleid

De Friese Milieu Federatie heeft contacten met verschillende soorten vrijwilligers:

1. de leden van de aangesloten organisaties en andere organisaties, die zich vrijwillig inzetten voor het behoud van natuur, milieu, landschap en duurzaamheid in Fryslân;
2. personen, die zich incidenteel en belangeloos inzetten voor bepaalde activiteiten van de Friese Milieu Federatie;
3. onbezoldigde medewerkers van het kantoor van de Friese Milieu Federatie.

In 2023 is er één vrijwilligersovereenkomst gesloten, deze vrijwilliger is actief ten behoeve van het bureau.

3. Financiën

De Friese Milieu Federatie is een stichting zonder winstoogmerk. Provincie Fryslân en de Nationale Postcode Loterij zijn de grootste geldverstrekkers. De besteding van de inkomsten wordt inhoudelijk verantwoord in het jaarverslag en financieel in de jaarrekening 2023.

Resultaat 2023

Het jaar 2023 is afgesloten met een positief resultaat van € 48.313,-- De Friese Milieu Federatie kijkt terug op een jaar waarin veel gepresteerd is ondanks een hoog personeelsverloop. Er is hard gewerkt aan een breed scala aan projecten waarbij dankbaar gebruik gemaakt is van de inzet van externen. De opbrengsten zijn sterk gestegen en begin 2024 is ook de personele formatie weer op volledige sterkte. Door de toename van de opbrengsten is ook de marge op de personele kosten verbeterd waardoor een noodzakelijke toevoeging aan de financiële reserves gedaan kan worden. Met het oog op de veranderde politieke realiteit wordt ook een daling van de beschikbare subsidies verwacht en zullen de reserves waarschijnlijk aangesproken moet gaan worden in de toekomst.

Beleid reserves

Het beleid ten aanzien van de reserves is opgenomen in de notitie “Beleid Reserves” en vertaald naar de jaarrekening. Dit beleid is in 2020 aangescherpt. De Friese Milieu Federatie beschikt over een continuïteitsreserve. Deze dient als buffer voor het opvangen van tegenvallers en om de continuïteit van de stichting te waarborgen. Daarnaast beschikt de Friese Milieu Federatie over een bestemmingsreserve personeelsverplichtingen. Deze reserve kan, indien nodig, tevens worden aangewend om de continuïteit van de Stichting te waarborgen. In jaar 2023 werd het resultaat ten gunste van de Continuïteitsreserve geboekt. Het streven blijft om binnen enkele jaren deze reserve naar het gewenste niveau te brengen.

Beleggingsbeleid

De Friese Milieu Federatie houdt al haar middelen liquide aan in rekening-courant of rendement rekening. De Friese Milieu Federatie belegt geen middelen in effecten, onroerend goed of andere wijze. Eerder hebben studenten van de Thorbecke academie onderzoek gedaan naar het vermogensbeheer van soortgelijke organisaties. Het bestuur is in december 2022 bijeen geweest om in een breder verband te praten over verschillende scenario's. In 2023 is besloten hier niet mee verder te gaan aangezien de rente op spaartegoeden weer positief was.

Risicomanagement

In 2023 is een risico evaluatie uitgevoerd voor de top 13 risico's. Voor deze risico's zijn beheersmaatregelen opgesteld. De risico's zijn besproken met de Raad van Bestuur, Raad van Toezicht en binnen de werkorganisatie. Voor risico's van normale bedrijfsprocessen zijn waar mogelijk verzekeringen afgesloten.

Verhouding en opbrengsten van fondsenwerving

De Friese Milieu Federatie ontvangt uit fondsenwerving alleen indirect middelen afkomstig van de Nationale Postcode Loterij via Stichting De Natuur- en Milieufederaties. Deze stichting ontvangt gelden die de Nationale Postcode Loterij aan de gezamenlijke milieufederaties beschikbaar stelt voor projecten. Deze opbrengsten zijn verantwoord in de jaarrekening. De Friese Milieu Federatie heeft om deze middelen te verkrijgen geen andere extra kosten gemaakt dan de kosten die samenhangen met de verantwoordingseisen van het CBF.

Al meer dan 25 jaar steun van de Postcode Loterij

Vorig jaar kon het project Boer&Buur met Natuur van start gaan, dankzij een extra bijdrage van de Postcode Loterij (Foto: Mark van Stokkom voor Herenboeren Nederland)

De Natuur en Milieufederaties mogen al meer dan 25 jaar rekenen op de steun van de Nationale Postcode Loterij. De vaste jaarlijkse bijdrage van 2,25 miljoen euro maakt het mogelijk dat wij ons samen met ruim 1.200 lokale initiatieven kunnen blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies. De impact die we hiermee realiseren, was niet mogelijk geweest zonder deze hulp. Wij zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers dan ook heel dankbaar voor hun bijdrage.

Annie van de Pas, directeur van de Natuur en Milieufederaties: "De bijdrage van de Loterij is al ruim 25 jaar een fundament voor de realisatie van vele mooie lokale projecten in de 12 provincies en zorgt ook voor een belangrijke impuls voor landelijke projecten zoals Energietuinen en Plan Boom. Het is fantastisch dat we, dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij, in heel Nederland extra meters kunnen maken."

Extra schenkingen

Naast de jaarlijkse bijdrage kunnen we een beroep doen op een extra schenking van de loterij voor bijzondere projecten, zodat we belangrijke stappen kunnen maken richting een klimaatbestendige, natuurinclusieve en circulaire samenleving. De projecten Plan Boom en Energietuinen zijn hier voorbeelden van. Projecten die we zonder deze extra bijdrage niet hadden kunnen uitvoeren. Een relatief nieuw project dat we vorig jaar gestart zijn met hulp van de loterij is Boer&Buur met Natuur. In iedere provincie gaan twee coalities aan de slag, die groene boeren en actieve burens bij elkaar brengen. Door dit netwerk krachtig bij te staan, werken we aan meer biodiversiteit, een beter klimaat, circulair grondstofgebruik en gezonde & diervriendelijke voeding. Oftewel: een toekomstbestendige landbouw.

Besteding

Het percentage van de middelen dat de Friese Milieu Federatie in 2023 besteed heeft aan haar doelstellingen ten opzichte van de baten bedroeg 100%. In de jaarrekening wordt de lastenverdeling nader beschreven. De kosten van beheer en administratie bedroegen in 2023 14,8% van de totale kosten. In 2022 was dit 16,32%. Het bestuur heeft een maximumpercentage vastgesteld van 25%.

Omzet 2023

In 2023 heeft de FMF een omzet gerealiseerd van € 1.660.592,-. Begroot was € 996.384,-. Dit heeft geresulteerd in heel veel activiteiten die we in samenwerking met onze netwerkpartners hebben uitgevoerd. De FMF was voor veel van deze projecten penvoerder, maar de uitvoering werd door andere partijen gedaan. Dit past bij onze ambitie om als netwerkorganisatie te functioneren. In de volgende tabel staat aangegeven hoe dit per thema verdeeld is en hoe de verhouding is tussen de diverse inkomstenbronnen.

Overzicht totale opbrengsten 2023					
	boekjaarsubsidie na indexatie	overige inkomsten	nationale postcode loterij/koepel nmfs	overheden	Totaal opbrengsten
1. Klimaat en energie	€ 74.715	€ 12.275	€ 127.977	€ 27.996	€ 242.963
2. Biodiversiteit en Natuur	€ 58.705	€ 280.307	€ 9.030	€ 89.181	€ 437.224
3. Omgevingskwaliteit	€ 48.031	€ 18.369	€ 22.890	€ 137.170	€ 226.460
4. Landbouw en Voedsel	€ 87.524	€ 77.845	€ 48.431	€ 260.644	€ 474.443
5. Duurzaam Leven en Circulaire economie	€ 42.695	€ 706	€ 46.049	€ -	€ 89.450
6. Netwerk en participatie	€ 112.073	€ 31.742	€ 20.350	€ 25.887	€ 190.052
Totalen	€ 423.743	€ 421.244	€ 274.727	€ 540.878	€ 1.660.592

Overige relevante financiële gegevens en kengetallen (nog aanpassen)

Het werkkapitaal is gestegen van € 569.000,-- in 2022 naar € 629.000,-- in 2023. De liquiditeitsratio is van 2.0 in 2022 gestegen naar 2.4 in 2023. De solvabiliteitsratio is van 52%

in 2022 gestegen naar 59% in 2023. De vermogensratio bedroeg in 2022 44%, deze is gedaald naar 39% in 2023. In 2023 is een verbetering te zien van de meeste financiële kengetallen, deze zijn uitstekend te noemen en voldoen ze ruimschoots aan de veelal gehanteerde normen. Voor verdere financiële informatie wordt verwezen naar de jaarrekening 2023.

4. Verantwoording

Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen

Vanaf 1 juli 2021 is de WBTR van kracht. Dit is een wettelijke verplichting voor verenigingen en stichtingen. De FMF heeft een stappenplan doorlopen en is tot de conclusie gekomen dat zij voldoet aan de eisen die worden gesteld.

Centraal Bureau Fondsenwerving

De Stichting Friese Milieu Federatie (FMF) bezit het keurmerk van het Centraal Bureau Fondsenverwerving (CBF). De FMF is daarmee formeel erkend als “goed doel”, wat een van de voorwaarden is om in aanmerking te komen voor een bijdrage van de Nationale Postcode Loterij. Het doel van het keurmerk voor dergelijke instellingen is de donateurs ervan een zo groot mogelijke zekerheid te geven dat hun geld goed en doelmatig besteed wordt. Om voor het keurmerk in aanmerking te komen moeten de organisatie en bedrijfsvoering van de instelling aan hoge eisen voldoen. Jaarlijks beoordeelt het CBF de organisatie aan de hand van de zeven onderdelen van het framework, dit zijn de verschillende hoofdstukken waarin de normen van de erkenningsregeling zijn onderverdeeld: Missie/maatschappelijke waarde, middelen, activiteiten/organisatie, doelrealisatie, governance, verantwoording en belanghebbenden. In 2022 heeft de algehele hertoetsing plaatsgevonden. Geconstateerd werd dat de FMF voldoet aan de harde normen van de Erkenningsregeling voor goede doelen. De Erkenningsvergadering heeft besloten de Erkenning te continueren. Het is goed bij het lezen van het onderstaande in gedachten te houden dat de eisen van het CBF voor een deel toegespitst zijn op een ander soort instelling dan de FMF is.

Gedragscodes

De Friese Milieufederatie onderschrijft de volgende gedragscodes:

- De principes van de Code Goed Bestuur; die onderdeel vormen van de Erkenningsregeling Goede Doelen
- Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen
- Professionele gedragscodes Natuur en Milieufederaties
- Gedragscode Gegevensbescherming
- Gedragscode Integriteit

Het Bestuur en de Raad van Toezicht van de Friese Milieu Federatie onderschrijven de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie 'toezicht houden' (vaststellen of goedkeuren van plannen, en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

Funcatiescheiding tussen toezicht en uitvoering

Bij de Friese Milieu Federatie is de functiescheiding geregeld door in de statuten de toezichtfunctie bij de Raad van Toezicht te leggen. De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de Stichting. Het bestuur is belast met het besturen van de stichting en heeft de eindverantwoordelijkheid voor de (dagelijkse) leiding en de uitvoering van haar programma's en activiteiten.

Het bestuur heeft een Directiestatuut vastgelegd, deze is geactualiseerd op 24 oktober 2016. Daarmee krijgt de directeur volmacht om namens het bestuur de dagelijkse leiding over de stichting te voeren. Het Directiestatuut is in 2022 geëvalueerd. Besloten werd om geen aanpassingen door te voeren.

Optimale besteding van de financiële middelen

De stichting Friese Milieu Federatie heeft ten doel het behoud en de verbetering van de kwaliteit van de natuur, het milieu en het landschap en het bevorderen van duurzame ontwikkeling in het bijzonder in de provincie Fryslân, alles in de meest ruime zin.

De Friese Milieu Federatie heeft in de afgelopen jaren voortdurend gewerkt aan verbetering van de projectmatige aanpak van haar werkzaamheden. Alle activiteiten zijn gericht op het realiseren van de doelstelling van de Milieufederatie.

De organisatie streeft naar een verantwoorde verhouding tussen productiviteit en overhead. Als referentiepunten hanteren we overheadgemiddelden van vergelijkbare goede doelenorganisaties. Het bestuur heeft een maximumpercentage vastgesteld van 25% beheer- en administratiekosten. De kosten van beheer en administratie zijn in 2023 14,8% van de totale kosten.

Streven naar optimale relaties met belanghebbenden

De Friese Milieu Federatie ondersteunt mensen en organisaties, die zich actief inzetten voor hun eigen leefomgeving. Zij vervult de functie van vraagbaak, aanspreekpunt en coördinator van lokale activiteiten in Fryslân. Zij beschikt daarvoor over een breed netwerk aan contacten, die bij deze ondersteuning van dienst kunnen zijn.

Gerelateerd aan de doelstelling van de milieufederatie zijn belanghebbenden:

1. plaatselijke groepen en individuen, die zich inzetten voor natuur, milieu en landschap in Fryslân;
2. beleidsmakers en beslissers in openbaar bestuur en bedrijfsleven, die invloed uitoefenen op het terrein van natuur, milieu en landschap in Fryslân;
3. samenwerkingspartners.

Mogelijkheid inbreng belanghebbenden

Eenieder is vrij om inbreng te leveren en te reageren op onze activiteiten en het te voeren of gevoerde strategische en inhoudelijke beleid. Dat kan op verschillende manieren, maar de website is daarvoor een goed platform. Meningingen, opvattingen of reacties worden zeer op prijs gesteld en worden in de reguliere werkprocessen van beleidsvorming en uitvoering meegenomen. Tot slot bestaat er voor belanghebbenden de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de milieufederatie, als zij het bijvoorbeeld niet eens zijn met de uitvoering van activiteiten of constateren dat er sprake is van inconsistentie van beleid. Voor een correcte verwerking van de klachten is een Klachtenprocedure Friese Milieu Federatie ontwikkeld.

Doelstellingen van deze procedure zijn:

1. Klachten afhandelen op een vooraf vastgestelde eenduidige wijze, om de servicegraad naar de aangesloten organisaties, relaties, partners en geïnteresseerden te bewaken.
2. Ten behoeve van bestuur en/of management inzicht verschaffen in het totale aantal, de soort en de ernst van klachten om zo, waar nodig en mogelijk, te komen tot aanbevelingen om werkprocessen of de inhoudelijke koers aan te passen of te wijzigen.

Toekomst

De FMF staat er op dit moment financieel maar ook organisatorisch en inhoudelijk goed voor. De meerjarige provinciale boekjaarsubsidie is tot en met jaar 2024 gegarandeerd. Ook is er een meerjarige overeenkomst gesloten met de Nationale Postcode Loterij. De FMF is volop op koers om haar doelen zoals gesteld in de Meerjarenvisie 2021 – 2024 te realiseren. In 2024 gaat de FMF deze visie herijken en werkt ze aan een nieuwe visie.

Bijlage Jaarverslag 2023 externe vertrouwenspersoon

Voorwoord

Met ingang van maart 2023 wordt gewerkt met een externe vertrouwenspersoon, t.w. Herman Tuning.

Eén van de taken van de vertrouwenspersoon is de eerste opvang, ondersteuning, begeleiding en nazorg van medewerkers, die te maken hebben met ongewenste omgangsvormen of met integriteitsschendingen. Daarnaast is de vertrouwenspersoon betrokken bij het geven van voorlichting aan medewerkers en leidinggevenden en kunnen zij gevraagd en ongevraagd advies geven aan het management als het gaat om het creëren van een veilige werkomgeving.

In dit jaarverslag wordt een overzicht gegeven van de meldingen bij de externe vertrouwenspersoon in 2023.

Algemene trends

De laatste jaren is er veel aandacht in de media aan ongewenst gedrag in organisaties. Wij kennen inmiddels allemaal de voorbeelden, zoals The Voice of Holland, DWDD, Studio Sport, etc. Maar ook in allerlei sectoren, zoals in de sport, cultuur en in de zorg, komen steeds meer signalen van structureel overschrijdend gedrag. Door de media aandacht wordt het taboe steeds meer doorbroken. Dit betekent niet dat “er niets meer kan”, maar dat we bewuster zijn van ons gedrag. Een (sociaal) veilige omgeving is belangrijk, waardoor het geaccepteerd wordt dat je mag aangeven wat je niet prettig vindt. Het gaat niet altijd om bewust pest-, intimidatie- of seksueel overschrijdend gedrag. Het gaat om de ervaring van de betrokken medewerker. Wat voor de één normaal gedrag is, is voor de ander ongewenst. Het effect is in ieder geval geweest dat er een forse toename is van het aantal meldingen inzake ongewenst gedrag.

Meldingen NMF Friesland

Aard van de melding	Wanneer	Toelichting
Geen		

Trends bij NMF Friesland

Er zijn in 2023 geen meldingen van ongewenst gedrag gedaan bij NMF Friesland. Hoewel dit heel gunstig lijkt is het heel lastig om op basis hiervan een oordeel te geven of het goed, slecht of gemiddeld gaat. Als er (relatief) veel meldingen zijn, kan het een goed teken zijn,

omdat men zich uit durft te spreken en meldingen niet blijven hangen. Het kan tegelijkertijd een slecht teken zijn omdat men zich niet durft uit te spreken bij het eigen management. Andersom, dus als er juist heel weinig meldingen zijn, geldt eigenlijk hetzelfde.

In Nederland is de trend dat er steeds meer meldingen worden gedaan. Men veronderstelt dat dit komt door de vele aandacht die er is voor ongewenst gedrag. Deze extra aandacht stimuleert dat mensen er over praten en met de eigen ervaringen op het gebied van ongewenst gedrag juist nu iets mee willen doen. Dit is juist een goede ontwikkeling. De cultuur moet juist zijn om bespreekbaar te maken wat men ervaart en voelt, zonder dat dit gelijk veroordeeld wordt. Uit de eindejaar gesprekken die ik heb gevoerd, komt een beeld van een open en veilige werkomgeving. Wel is er veelvuldig sprake van ongewenst gedrag, met name intimidatie, van buiten de organisatie richting medewerkers.

De toekomst zal laten zien hoe de trend zich verder ontwikkelt.

Tot zover het Jaarverslag 2023 van de externe Vertrouwenspersonen. Ook in 2024 sta ik weer klaar voor uw medewerkers.

Heeft u vragen over dit jaarverslag of over ongewenst gedrag op de werkvloer of wilt u meer informatie over wat wij voor u kunnen betekenen? Neem contact op met Herman Tuning via htuning@ziggo.nl.

